

Opgave 1 Vlees onder vuur

Bij deze opgaven horen de teksten 1 tot en met 3 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Sinds de jaren negentig wordt er veel gediscussieerd over de intensieve veehouderij. Beelden van ruiming van koeien, varkens en geiten na het uitbreken van dierziektes zoals BSE (gekkedoeienziekte), varkenspest en mond- en klauwzeer, maken veel emoties los bij burgers. Volgens sommigen zouden mensen daardoor zelfs minder vlees gaan eten (tekst 1). Eind 2009 laaide de discussie over de veehouderij opnieuw op, nu na de uitbraak van Q-koorts onder geiten. De vraag daarbij was ook of bij de aanpak de economische belangen zwaarder hebben gewogen dan de volksgezondheid (tekst 2). Verschillende belangengroepen en de Partij voor de Dieren proberen het dierenwelzijn op de politieke agenda te zetten, met wisselend succes (tekst 1 en 3).

Lees de regels 1 tot en met 34 van tekst 1.

Voorheen kwam de intensieve veehouderij en de vleesproductie vrijwel alleen positief in het nieuws: het ging dan bijvoorbeeld over de modernisering van het agrarische bedrijf, bedrijfsuitbreidingen en exportgroei. Tegenwoordig wordt telkens ingezoomd op de negatieve aspecten van vlees en veehouderij: de gevolgen voor het milieu, dierenwelzijn en de volksgezondheid. Hier is niet alleen sprake van 'selectieve perceptie' door sommige media, er is sprake van een algemeen veranderde kijk door de media.

- 1p 1 Van welk begrip uit de communicatiewetenschappen is 'het vanuit een ander perspectief berichten over vlees en de veehouderij door de media' een voorbeeld?

Lees de regels 35 tot en met 69 van tekst 1.

De auteur vraagt zich af welke invloed de dierenrechtenbeweging gehad heeft op de trendbreuk in de vleesconsumptie en de aandacht voor dierenwelzijn in de politiek. Erno Eskens maakt daarbij een onderscheid tussen radicale activisten en organisaties als 'Varkens in Nood'.

- 2p 2 – Op welke machtsbron is de strategie van de radicale activisten gebaseerd? Geef bij deze machtsbron een bijpassend citaat uit de tekst.
– Op welke machtsbron is de strategie van Varkens in Nood gebaseerd? Geef bij deze machtsbron een bijpassend citaat uit de tekst.

Lees de regels 70 tot en met 78 van tekst 1.

Het Europees grondwettelijk verdrag bevat een bepaling over de rechten van het dier. De dierenrechtenbeweging hoopt dat dit het begin is van meer diervriendelijke regels door de Europese Unie, ook op het gebied van het vee in de bio-industrie. Alle lidstaten zijn immers op een aantal beleidsterreinen verplicht hun wetten aan te passen aan de Europese regels. Ook de bio-industrie valt hieronder.

- 2p **3** Op grond van welke hoofdtaak van de Europese Unie is het vaststellen van regels of richtlijnen op het gebied van vee in de bio-industrie in handen van de Europese Unie gelegd? Licht je antwoord toe.

Het wetsontwerp om de nertsenhoudery te verbieden “wacht nog steeds op goedkeuring van de Eerste Kamer”.

- 1p **4** Welke rechten bij de mede-wetgevende taak heeft de Tweede Kamer wel en de Eerste Kamer niet? Kies uit één van de volgende antwoorden:
- A** recht van amendement en recht van initiatief
  - B** recht van amendement en recht van interpellatie
  - C** recht van initiatief en recht van interpellatie
  - D** recht van motie en recht van interpellatie

Om een wetsontwerp aanvaard te krijgen, is de toestemming van beide kamers nodig. Waar de Tweede kamer vooral oordeelt over de politieke inhoud, wordt de Eerste Kamer geacht ook op een aantal andere punten te letten.

- 1p **5** Noem één punt waarop met name de Eerste Kamer een wetsontwerp beoordeelt.

Lees de regels 79 tot en met 97 van tekst 1.

In de tekst wordt de rol van de Partij voor de Dieren genoemd bij het onder de aandacht brengen van dierenwelzijn. Zelf gaf Marianne Thieme in een interview met *de Volkskrant* (december 2009) aan dat de Partij voor de Dieren geen single-issue partij is. “Maar ja, we waren niet in de Kamer gekomen, als we Partij voor de Duurzaamheid hadden geheten”, aldus Thieme.

- 3p **6**
- Bij welke politieke stroming is de Partij voor de Dieren in te delen?
  - Geef een uitgangspunt van deze stroming
  - Ondersteun je keuze met een gegeven uit tekst 1.

Dierenwelzijn staat volgens de journalist hoog op de politieke agenda. Er is een aantal factoren dat ervoor kan zorgen dat een maatschappelijk probleem op de politieke agenda komt.

- 2p **7** Noem twee factoren die ervoor hebben gezorgd dat dierenwelzijn hoog op de politieke agenda staat. Koppel elk van beide factoren aan een gegeven uit tekst 1.

In 2007 verspreidde de Q-koorts zich in Nederland. Het leidde eind 2009 tot het ruimen van geiten en schapen en verplicht vaccineren van dieren. Door de ziekte zouden in 2009 zes mensen overleden zijn en werden bijna 2300 mensen ziek.

Lees tekst 2.

De Q-koorts heeft geleid tot veel maatschappelijke deining en het instellen van een onafhankelijk onderzoek naar het beleid dat is gevoerd door de betrokken ministeries bij de aanpak van Q-koorts.

Het politieke besluitvormingsproces kan beschreven worden met het politieke-systeemmodel. Het onderzoek naar het Q-koortsbeleid kun je indelen in één van de fasen van dit model.

- 2p **8** Binnen welke fase van het politieke-systeemmodel zal het in de tekst genoemde onafhankelijke onderzoek naar Q-koortsbeleid zich afspelen? Licht je antwoord toe.

Zie de regels 14 tot en met 35 van tekst 2.

In een situatie waarin een besmettelijke dierziekte een gevaar oplevert voor de volksgezondheid – wat het geval is bij Q-koorts – kan sprake geweest zijn van het bestuurlijke probleem van ‘verkokering’.

- 2p **9** – Geef eerst de betekenis van het begrip ‘verkokering van beleid’.
– Geef een citaat uit tekst 2 dat zou kunnen wijzen op het bestuurlijk knelpunt van ‘verkokering’.
- 2p **10** Welke twee hoofdtaken van de overheid staan in het vraagstuk over Q-koorts op gespannen voet met elkaar? Licht je antwoord toe.

Lees tekst 3.

In 2006 is het burgerinitiatief ingevoerd. Met een burgerinitiatief kan iedere burger met behulp van minimaal 40.000 steunbetuigingen, de Tweede Kamer verzoeken om een voorstel te bespreken en er een standpunt over in te nemen. Met het burgerinitiatief van Milieudefensie kwam voor het eerst in de parlementaire geschiedenis een voorstel vanuit de samenleving direct op de politieke agenda.

- 2p **11** – Wat is representativiteit?
– Leg uit dat het burgerinitiatief van Milieudefensie kan worden beschouwd als een signaal van een gebrek aan representativiteit.

Zie tekst 3.

In toenemende mate vervullen pressiegroepen zoals Milieudefensie, functies die voorheen vrijwel alleen door politieke partijen vervuld werden.

- 4p **12** Welke twee politieke functies vervult Milieudefensie met het burgerinitiatief? Geef per functie het betreffende citaat uit tekst 3.

Het CDA behoort als christendemocratische partij tot de confessionele stroming. Hoewel het CDA uiteindelijk een andere keuze maakt, passen de hervormingsvoorstellen van Milieudefensie bij een van de uitgangspunten van deze stroming.

- 2p **13**
- Welk uitgangspunt van het CDA wordt bedoeld?
  - Leg uit dat de hervormingsvoorstellen van Milieudefensie passen bij dit uitgangspunt.

Zie de teksten 1 tot en met 3.

Het vraagstuk van de intensieve veehouderij en dierenwelzijn is een politiek probleem en staat op de politieke agenda. De omgeving van het Nederlandse politieke systeem beïnvloedt de politieke besluitvorming. In de teksten is een aantal van deze omgevingsfactoren te herkennen.

- 2p **14**
- Noem twee omgevingsfactoren die van invloed zijn op de politieke besluitvorming over 'bio-industrie en dierenwelzijn'.

Opgave 1 Vlees onder vuur

tekst 1

Veel ruimingen, minder dieren op het bord; de jaren nul (2000-2009) vlees onder vuur

Ja, het is dramatisch, het ruimen van tienduizenden geiten wegens de Q-koorts, net deze week, in de aanloop naar de Kerstdagen, als daverende
5 afsluiting van het decennium. Hoe schokkend ook, verrassend zijn de vernietigingspraktijken niet meer. Ze bepalen steeds meer het beeld van de intensieve veehouderij, die balanceert
10 op een wankel koord tussen hoge productie en lage kostprijs enerzijds en problemen met gezondheid, dierenwelzijn en milieu anderzijds.

De vele deuken die het imago van de vleesindustrie in ruim tien jaar opliep, bleven niet zonder gevolgen. Bij ieder 'incident' klonk in vele huiskamers de verzuchting: "Nu stop ik echt met vlees eten." En, opmerkelijker: er waren
20 mensen die de daad bij het woord voegden. Sinds de Tweede Wereldoorlog was de vleesconsumptie in Nederland alleen maar gestegen, tot 88,6 kilo per persoon in 1996. Toen kwamen de bungelende kadavers van BSE en varkenspest, en begon de vleesconsumptie te dalen tot 84,7 kilo per persoon in 2008. Niet spectaculair, maar onmiskenbaar een trendbreuk in een periode van toenemende welvaart. En of het nu was wegens het dierenleed, wegens het klimaat of wegens de gezondheid, al met al gebeurde er iets
30 bijzonders: (veel) vlees eten is uit.

Het is de vraag hoe groot de invloed van het opkomende dierenrechtenactivisme op die trendbreuk is geweest. Een kleine groep activisten zorgde sinds eind jaren negentig voor een
40 ongekend aantal, vaak gewelddadige acties tegen nertsenfokkers, proefdier-

bedrijven, veetransporteurs en bedrijven en personen die direct of indirect bij die activiteiten zijn betrokken.
45 Volgens Erno Eskens, filosoof en bestuurslid van de stichting Dier en Recht heeft het radicale activisme averechts gewerkt. "Politici doen alles om niet geassocieerd te worden met de ideeën van de dierenactivisten."
50 Meer resultaten boekten organisaties als Wakker Dier en Varkens in Nood, aldus Eskens. "Al was het maar door de overheid te wijzen op schendingen van bestaande wetten voor bijvoorbeeld
55 veetransporten." Zowel Wakker Dier als Varkens in Nood werd eind jaren negentig – geen toeval – opgericht. Voor het eerst namen
60 organisaties het nadrukkelijk op voor de miljoenen productiedieren in Nederland. Varkens in Nood richtte zich meer op 'ons soort mensen', door het inschakelen van bekende 'ambassadeurs'
65 als Youp van 't Hek en Robert Long. Varkens in Nood bracht de 'onnodigheid' van het castreren van biggen en misstanden in veetransporten via de media onder de aandacht.
70 De dierenrechtenbeweging in het algemeen boekte enig succes. De Europese grondwet bevat voor het eerst een – weinigzeggende – bepaling over de rechten van het dier. In Nederland kwam een wetsontwerp om de nertsenhouderij te verbieden door de Tweede Kamer (maar wacht nog steeds op goedkeuring van de Eerste Kamer). Uniek in de wereld was de verkiezing van de Partij voor de Dieren in het
80 parlement, in 2005, met twee zetels. De partij van Marianne Thieme bereikte

85 weinig concreets maar boekte toch een groot succes: het dierenwelzijn, ook van het vee in de bio-industrie, staat hoog op de politieke agenda. Zowel in 2008 als in 2009 was Thieme het Kamerlid dat de meeste schriftelijke vragen stelde.

90 Wat daarbij hielp was de conclusie van de Wereldvoedselorganisatie FAO in 2008 dat de veehouderij goed is voor 18 procent van de uitstoot van broeikasgassen. Met andere woorden: de
95 veehouderij is funest voor het klimaat – dat andere grote thema van het laatste decennium.

naar: Caspar Janssen en Gerard Reijn, de Volkskrant van 24 december 2009

tekst 2

Kamer eist onderzoek naar beleid Q-koorts

De Tweede Kamer steunt de motie van regeringspartijen PvdA en CDA voor een onafhankelijk onderzoek naar Q-koorts. Drie jaar beleid moet onder de
5 loep.
Met zalvende woorden probeerden de CDA-ministers Gerda Verburg (Landbouw) en Ab Klink (Volksgezondheid) de Tweede Kamer te overtuigen dat
10 volksgezondheid altijd bovenaan hun prioriteitenlijstje heeft gestaan in de strijd tegen Q-koorts. Maar zelfs de coalitiegenoten waren niet overtuigd. Het probleem zit volgens Kamerlid
15 Harm Evert Waalkens (PvdA), indiener van een motie tot onafhankelijk onderzoek naar Q-koorts, in de competentiestrijd tussen Volksgezondheid en Land-

bouw. De minister van Volksgezondheid
20 is verantwoordelijk voor de bestrijding van infectieziekten bij de mens en de minister van Landbouw is verantwoordelijk voor de bestrijding van ziekten bij dieren (...).
25 Een onderzoekscommissie moet duidelijkheid scheppen over de aanpak van Q-koorts sinds de ziekte in 2007 in Nederland aan een unieke opmars begon. De commissie moet vrij toegang
30 krijgen tot betrokken personen en relevante documenten, en vooral onderzoeken hoe de communicatie is geweest tussen de beide ministeries en
35 VWA¹⁾ of GGD²⁾.

naar: Hans van der Lugt, NRC Handelsblad van 11 december 2009

noot 1 VWA = Voedsel en Waren Autoriteit

noot 2 GGD = Gemeentelijke of Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst

tekst 3

„Open debat over bio-industrie onmogelijk”

De Tweede Kamer besloot vorige week het burgerinitiatief van Milieudefensie over de intensieve veehouderij op de agenda te zetten.

5 Het burgerinitiatief van Milieudefensie, genaamd ‘Stop fout vlees’, verzoekt de politiek om de intensieve veehouderij te hervormen door onder andere te kiezen voor een veehouderij zonder dierenleed en zonder milieuvervuiling.

10 Daarmee is niet gezegd dat de Kamer de voorstellen van de milieuclub overneemt. Integendeel. „Dat zou funest zijn voor de agrarische sector.”

15 „Er is onvrede in de samenleving over de intensieve veehouderij”, concludeert Wouter van Eck, campagneleider landbouw en voedsel bij Milieudefensie. „We zonnen op een manier om die onvrede onder de aandacht van de politiek te brengen. Het burgerinitiatief kwam als geroepen.”

20 „Het burgerinitiatief is een nieuw instrument en ik hoop op een open

25 dialoog met alle politieke partijen. Ik verwacht dat ze op een frisse manier naar het onderwerp zullen kijken.” De nestor van de Tweede Kamer, SGP-fractievoorzitter Van der Vlies, is daar niet zo optimistisch over (...). De SGP'er wil het burgerinitiatief wel „zo objectief mogelijk benaderen. We moeten de burgers niet nog meer frustreren; dan maak je de kloof tussen burger en

30 politiek alleen maar groter.” Eén van de mogelijkheden die een burgerinitiatief biedt, is de burger politiek betrokkener te maken.

35 Fel verzet kan Milieudefensie ook verwachten van het CDA. De voorstellen van Milieudefensie „mogen niet, werken niet en zijn niet nodig”, aldus Kamerlid Koopmans. De milieuorganisatie koerst aan op een toekomst zonder boeren,

40 stelt hij. „Een halvering van de vee-stapel zonder haalbare compensatie van boereninkomens brengt armoede op het platteland.”

45

naar: Kees de Groot, Reformatorisch Dagblad van 2 mei 2007

Opgave 2 Tegen de trend in: toename overvalcriminaliteit

Bij deze opgave horen figuur 1 en 2 en de teksten 4 tot en met 7 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Vanaf 2002 is er een constante afname te zien van de criminaliteit in Nederland. Het betreft hier een algemene daling ("Hoe het ons verging", SCP, januari 2010). De recente forse stijging in het aantal overvallen (in 2009 21 procent toename ten opzichte van 2008) gaat tegen deze trend in en is hiermee onderwerp van maatschappelijke en politieke discussie. Verschillende vragen werpen zich op zoals: Door wie worden de overvallen veelal gepleegd? En: Hoe kan dit aantal overvallen weer worden teruggedrongen?

Politiecijfers geven niet voor elk type delict een even betrouwbaar zicht op hoe vaak zo'n delict in werkelijkheid voorkomt. In het geval van overvalcriminaliteit zijn politiestatistieken wel tamelijk betrouwbaar te noemen.

- 2p **15** Geef twee redenen waarom politiecijfers een betrouwbaar beeld geven van de werkelijke omvang van het aantal overvallen.

Bekijk figuur 1 en 2.

- 3p **16**
- Geef een beschrijving van de rationele keuzetheorie.
  - Leg uit aan de hand van de rationele keuzetheorie en met gebruikmaking van een gegeven uit figuur 1 of 2 dat overvallers een voorkeur hebben voor bepaalde dagen of tijdstippen.

Lees de regels 1 tot en met 13 van tekst 4.

Door het gebruikte geweld is de impact van overvalcriminaliteit op de samenleving groot. De gevolgen blijven niet alleen beperkt tot de directe slachtoffers (winkeliers, bank- of horecapersoneel, chauffeurs geldauto's).

- 4p **17** Geef twee voorbeelden van materiële gevolgen en twee voorbeelden van immateriële gevolgen van de (toegenomen) overvalcriminaliteit voor de maatschappij (als geheel).

Lees de regels 14 tot en met 48 van tekst 4.

De forse toename van het aantal overvallen is een maatschappelijk probleem.

- 2p **18** Leg aan de hand van een citaat of regelverwijzing uit dat de stijging van het aantal overvallen ook een politiek probleem is.

Zie de regels 20 tot en met 38 van tekst 4.

Er wordt bij het bestrijden van criminaliteit onderscheid gemaakt tussen twee typen maatregelen: repressieve en preventieve.

- 3p **19**
- Leg eerst het verschil tussen een repressieve en preventieve aanpak uit.
  - Leg met behulp van de regels 20 tot en met 38 uit dat Heeres beide typen maatregelen voorstaat.

Zie de regels 20 tot en met 48 van tekst 4.

Sinds 1985 komt de term 'integraal veiligheidsbeleid' bij de aanpak van criminaliteit steeds meer naar voren.

- 2p **20** Welk kenmerk van een 'integraal veiligheidsbeleid' herken je in deze tekst? Licht je antwoord toe.

Lees tekst 5.

In tekst 5 spreekt de burgemeester van Amsterdam zich uit voor een uitbreiding van de 'pluk ze'-wetgeving: ook jonge overvallers moet de bezittingen kunnen worden afgepakt. 'Pluk ze' is een populaire benaming voor de maatregel die ervoor zorgt dat de veroordeelde het financiële voordeel wordt afgenomen dat verkregen is door het plegen van een strafbaar feit.

Hoewel de 'pluk ze'-maatregel formeel gezien geen straf is, is een aantal doelen die met straffen beoogd worden, ook van toepassing op deze maatregel.

- 2p **21** Noem twee functies van strafrechtelijke sancties die de 'pluk ze'-maatregel beoogt te vervullen. Licht je antwoord toe.

- 3p **22** Welke hoofdtaak bij het bestrijden van overvallen heeft de burgemeester en welke twee hoofdtaken heeft justitie?

Lees de regels 1 tot en met 14 van tekst 6.

Om (jonge) overvallers onder de 'pluk ze'-wet te laten vallen is een wetswijziging nodig.

- 2p **23** Leg uit volgens welk beginsel een wetswijziging noodzakelijk is.

Lees de regels 21 tot en met 24 van tekst 6.

Personen die worden verdacht van een misdrijf en eigenaar zijn van bijvoorbeeld dure auto's, huizen of jachten, zouden moeten kunnen aantonen dat deze rechtmatig zijn verkregen. Kunnen de verdachten dat niet, dan mogen de goederen door justitie worden afgepakt.

- 2p **24** Welk principe uit de rechtspraak wordt hier omgekeerd? Licht je antwoord toe.

De Regionale Informatie Organisatie van politie Rotterdam-Rijnmond heeft onderzoek gedaan naar de 80 verdachten die in de periode december 2007 tot mei 2008 zijn aangehouden in verband met 42 van de in totaal 227 gepleegde overvallen in de regio in deze periode. Door analyse van de achtergrond van de plegers van overvallen zijn verschillende daderprofielen opgesteld waarmee men hoopt een specifieke aanpak mogelijk te maken.

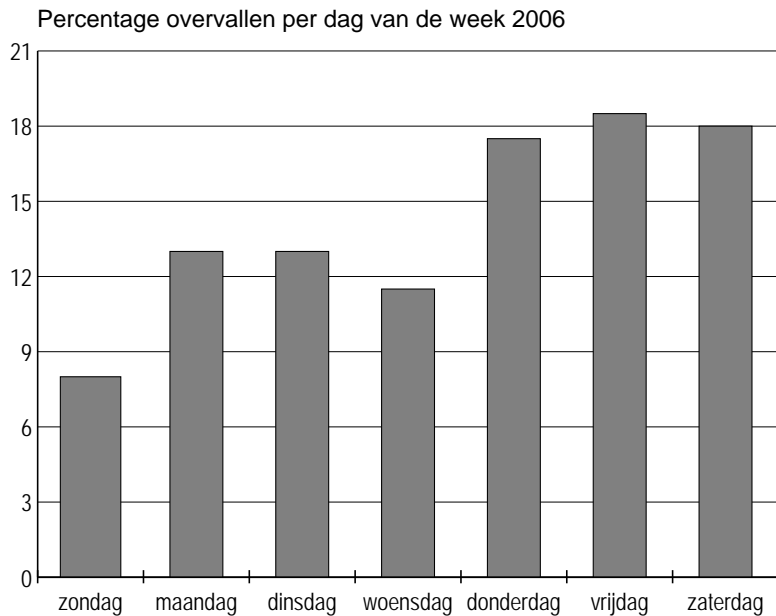
Lees tekst 7.

Er bestaan verschillende theorieën om crimineel gedrag te verklaren, waaronder de bindingstheorie.

- 2p **25**
- Geef eerst een beschrijving van de bindingstheorie.
  - Leg vervolgens uit dat je met behulp van de bindingstheorie (een deel van) de overvalcriminaliteit kunt verklaren en maak daarbij gebruik van een tekstgedeelte.

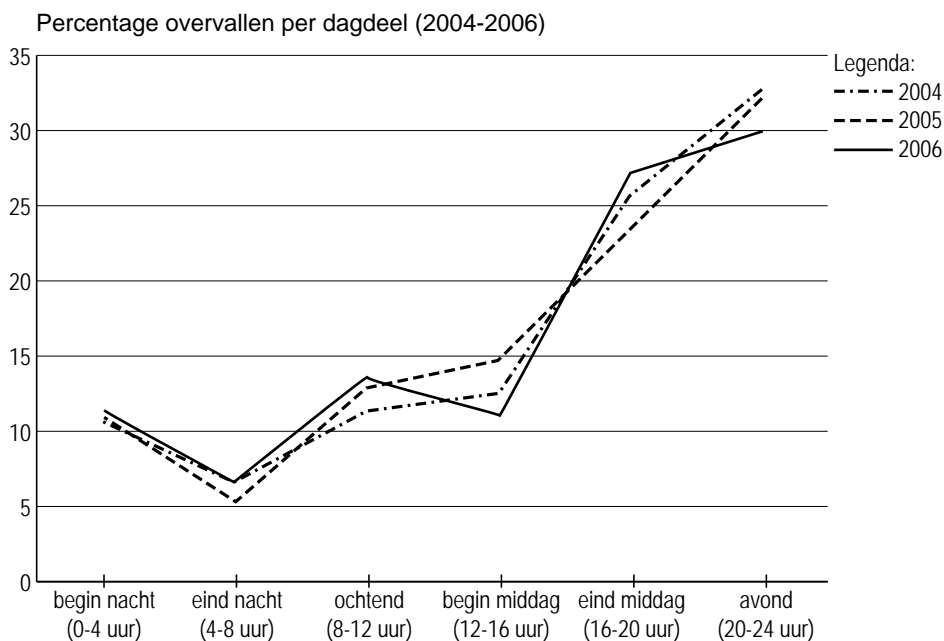
Opgave 2 Tegen de trend in: toename overvalcriminaliteit

figuur 1

naar: DNRI¹⁾, HKS²⁾ uit Secondant, februari 2008

figuur 2

naar: DNRI¹⁾, HKS²⁾ uit Secondant, februari 2008

noot 1 DNRI = Dienst Nationale Recherche Informatie

noot 2 HKS = Herkenningsdienststelsysteem van de Nederlandse politie

tekst 4

“Meedogenloos voor een I-phone”

Het aantal overvallen steeg in Nederland afgelopen jaar met 21 procent. Korpschef Frans Heeres, hoofdcommissaris van de politie Midden- en West-Brabant en namens de Raad van Hoofdcommissarissen lid van de landelijke Taskforce Overvallen: “De meeste criminaliteit daalt in Nederland, maar het aantal overvallen stijgt explosief. Door het gebruikte geweld, vaak met messen en pistolen, is de impact op slachtoffers en op de maatschappij groot.”

Aan Heeres de taak het aantal overvallen dit jaar 20 procent terug te dringen. Dat eist het kabinet. Dat lukt alleen, waarschuwt de korpschef van Midden- en West-Brabant, als de korpsen alles uit de kast halen.

Volgens Heeres moet om te beginnen de ‘heterdaadkracht’ van de korpsen omhoog. Bij een melding van een overval moet een groot vangnet worden uitgeworpen over de stad, een buurt-

25 onderzoek moet worden opgestart alsof er een moord is gepleegd, inclusief sms-alerts, het alarmeren van aangrenzende korpsen en het inzetten van helikopters.

30 Het meeste resultaat verwacht de hoofdcommissaris echter van een ander soort maatregelen. Dat blijkt uit de praktijk als winkeliers onderlinge alarm-systemen en camera’s installeren, pinnen voor kleine bedragen toestaan en op wisselende tijden en met meerdere werknemers de dagopbrengst wegbrengen.

Wie zich afvraagt wat die kleurrijke stickers bij winkeldeuren betekenen: die helpen bij het schatten van de lengte van wegrennende overvallers. Ook het lager ophangen van camera’s is een goed idee: dan zie je gezichten onder honkbalpetten en capuchons. De keerzijde van deze maatregelen is dat overvallers hun aandacht hebben verlegd naar woningen.

naar: Noël van Bommel, de Volkskrant van 29 januari 2010 (fragment)

tekst 5

Cohen wil overvallers uitkleden

AMSTERDAM – Burgemeester Job Cohen wil van jonge overvallers de scooter, horloge of dure kleding afpakken. Cohen wil daarmee een signaal afgeven, na de verontrustende berichten over de golf aan overvallen die Amsterdam treft.

Het betreft, aldus Cohen, een serie maatregelen die ‘de driehoek’ – burgemeester, politie en justitie – in Amsterdam wil treffen. Aanleiding is de stijging van het aantal overvallen, vorig jaar met elf procent, hoewel Amsterdam de bestrijding van de kleine criminaliteit juist tot speerpunt van het beleid had gemaakt. Voor Cohen is het daarom tijd

“om krachtig op de geweldsspiraal te reageren”.

Een van de plannen is de uitbreiding van de ‘pluk ze-wetgeving’ voor grote criminelen, die ook jonge overvallers moet treffen. Waar van grote criminelen het jacht of de auto wordt ingenomen, wordt er nu aan gedacht dat te doen met de luxe producten waar jonge rovers waarde aan hechten.

Cohen wil ‘echt alles uit de kast halen’ om het aantal overvallen terug te dringen. “Uiteindelijk moeten ze natuurlijk ook worden opgepakt en opgesloten.”

naar: Ton Damen, Het Parool van 7 januari 2010

tekst 6

Kamer akkoord met aanscherping pluk ze-wetgeving

15 april 2010, wetsvoorstel – Justitieminister Hirsch Ballin wil gemakkelijker beslag kunnen leggen op winsten uit criminele activiteiten. Zijn voorstel om de ‘pluk ze’-wetgeving aan te scherpen, krijgt de warme steun van alle fracties.

Hirsch Ballin wil ook meer mogelijkheden om onderzoek te doen naar het vermogen van veroordeelden. Verder wil hij de ‘pluk ze’-maatregelen niet alleen op de zware criminaliteit, maar

ook op lichte(re) vergrijpen van toepassing verklaren. Een goede zaak, oordeelt Van Haersma Buma (CDA): “Criminelen raak je het hardst in hun portemonnee en dit voorstel maakt het makkelijker om ze te plukken.” Heerts (PvdA), De Roon (PVV), Teeven (VVD) en Gerkens (SP) delen die mening.

Veroordeelden moeten voortaan aantonen waar hun vermogen vandaan komt. Alle woordvoerders zijn het hiermee eens. (...)

naar: <http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/verslagen/>

tekst 7

De overvaller in beeld

Door Marinka de Jong en Ad Hekkert

Verdachten zijn bijna altijd mannen en tweederde van hen is jonger dan 25 jaar. Opvallend is de verjonging (de 5 ondergrens verschoof naar 14-15 jaar). Vrijwel alle dadergroepen zijn etnisch gemixt. Verdachten kennen elkaar vanuit de buurt, school, vrijetijds- 10 besteding of zelfs uit de gevangenis. Uit informatie van ketenpartners blijkt dat veel daders gedragsproblemen vertonen of een gediagnosticeerde 15 gedragsstoornis hebben. Veel daders (86 procent) hebben een crimineel verleden en zijn al jong gestart. Daders zijn veelal laag opgeleid. Meer dan een derde spijbelt en school- prestaties laten vaak te wensen over. De arbeidsparticipatie is ook slecht. 20 Een derde van de verdachten gaat niet

naar school, heeft geen baan en zelfs geen uitkering. Een groot deel van de daders heeft moeite met gezag. Men houdt zich thuis, op school, maar ook 25 bij de reclassering en zorginstellingen niet aan afspraken. De helft van de verdachten gebruikt (bijna dagelijks) drugs, zij het vaker soft- dan harddrugs. Veel verdachten verkeren in (ernstige) 30 financiële problemen. Oorzaken hiervan zijn uitgaven aan middelengebruik, gokken, telefoonrekening en een luxe levensstandaard. Een groot deel van de jeugdige ver- 35 dachten uit de populatie heeft te maken met een gezins- en opvoedingssituatie zonder structuur en toezicht. Opvallend is dat 42 procent van de daders tot en met 24 jaar, geen enkel contact heeft 40 met hun vader.

naar een artikel uit Secondant nr 3/4 juli-augustus 2009

De auteurs zijn werkzaam als strategisch analist bij de Regionale Informatie Organisatie, politie Rotterdam-Rijnmond.

Opgave 3 Beeldvorming

Bij deze opgave horen de teksten 8 tot en met 10 en tabel 1 uit het bronnenboekje.

Inleiding

De populaire televisieserie 'Ushi en Dushi'¹⁾ van Wendy van Dijk werd in het najaar van 2009 uitgezonden door RTL4. Vooral het 'typetje' Lucretia (aangeduid met het koosnaampje Dushi) uit het programma bleek niet bij iedereen in goede aarde te vallen. De nieuwe site: www.Wereldjournalisten.nl plaatste een kritische opinie over 'Ushi en Dushi' van de hand van de in Suriname geboren schrijver Djehuti Ankh Kheru. Het 'Antilliaanse' personage in het tv-programma zou leiden tot negatieve beeldvorming met alle negatieve gevolgen van dien. Het artikel past binnen de doelstelling van 'Wereldjournalisten', "het bieden van een on-Nederlandse kijk op het nieuws".

noot 1 Tekst 8 geeft een contextbeschrijving van het programma 'Ushi en Dushi'; over tekst 8 worden geen vragen gesteld. Dit geldt ook voor eerste deel van tekst 9.

De negen afleveringen in 2009 van 'Ushi en Dushi' trokken gemiddeld meer dan twee miljoen kijkers en werden uitgezonden door RTL4.

- 3p **26** Leg uit hoe een programma als 'Ushi en Dushi' een bijdrage levert aan de doelstelling van een commerciële omroep als RTL.

Lees de regels 23 tot en met 81 van tekst 9.

Bij (massa)communicatie kan een boodschap anders overkomen dan de zender bedoelde. De bedoeling van de programmamakers is om met deze serie een grappig amusementsprogramma te maken. Dat komt bij de schrijver van tekst 9 heel anders over.

- 3p **27** – Geef eerst een algemene omschrijving van het begrip referentiekader.
– Leg het verschil in interpretatie uit vanuit de verschillende referentiekaders van programmamaker en schrijver.

Zie de regels 23 tot en met 81 van tekst 9.

- 3p **28** – Geef twee kenmerken van het begrip stereotypering.
– Geef het citaat waarin het verband tussen (racistische) stereotypering en discriminatie door de schrijver gelegd wordt.

Door een verband te leggen tussen stereotypering in televisieprogramma's en discriminatie in de samenleving schrijft de schrijver aan de media een grote invloed toe. Dit wordt in de wetenschap in twijfel getrokken. Met name één wetenschappelijke theorie stelt expliciet dat zo'n vermeende directe invloed in zijn algemeenheid helemaal niet opgaat.

- 3p **29** Leg uit met welke beïnvloedingstheorie je de stelling kunt weerleggen dat stereotypering in programma's als 'Ushi en Dushi' leidt tot negatieve beeldvorming ten aanzien van mensen met een donkere huidskleur.

Lees de regels 82 tot en met 94 van tekst 9.

'Raymann is Laat' (uitgezonden door de NPS) is een informeel programma dat multicultureel Nederland (op een luchtige manier) belicht. Dit programma past in het mediabeleid.

- 1p **30** Welk uitgangspunt van het omroepbeleid leidt ertoe dat de publieke omroep programma's maakt voor en door minderheden?

Zie tekst 9.

Het artikel van Djehuti Ankh Kheru is geplaatst op Wereldjournalisten.nl. Massamedia hebben maatschappelijke functies. Binnen de (brede) 'informatieve functie' kunnen we een aantal functies onderscheiden.

- 2p **31** Welke twee functies kan 'Wereldjournalisten' met het plaatsen van het artikel over 'Ushi&Dushi' vervullen? Licht je antwoord toe.

Lees tekst 10.

In tekst 10 wordt de achtergrond van de site Wereldjournalisten.nl geschetst. De site Wereldjournalisten is tot stand gekomen met financiële steun van het Ministerie van OCW en het Stimuleringsfonds voor de Pers. Over de subsidiëring van initiatieven op dit terrein verschillen de grote politieke stromingen van mening.

- 3p **32** Welke visies hebben achtereenvolgens de liberalen, confessionelen en sociaaldemocraten op de subsidiëring van initiatieven op het terrein van de media?

Zie regels 30 en 31 van tekst 10.

Ook Wereldjournalisten.nl heeft een redactiestatuut.

- 3p **33** – Wat is een redactiestatuut?
– Noem twee punten die in een redactiestatuut geregeld zijn.

Bekijk tabel 1.

Stel, je wilt een onderzoek doen naar de sociale cohesie in Nederland. Hiervoor kun je de gegevens uit deze tabel gebruiken.

- 3p **34** – Geef eerst een omschrijving van het begrip sociale cohesie.
– Leg aan de hand van de gegevens van tabel 1 uit, dat de tabel een aanwijzing kan zijn voor de mate van sociale cohesie in het land.

Opgave 3 Beeldvorming

tekst 8

Wendy van Dijk als Ushi én Lucretia (Dushi)

Vanaf 24 oktober komt Wendy van Dijk terug met haar typetje Ushi. Maar Van Dijk heeft nóg een alter ego: Lucretia. Een zeer aanwezige, kleurrijke diva uit Curaçao, meldt RTL. De hilarische avonturen van deze schaamteloos openhartige dames zijn wekelijks te zien in *Ushi & Dushi* bij RTL4.

De woordvoerder vertelt: Lucretia is een welbespraakte, zelfbewuste Antilliaanse vrouw die als sterreporter voor T  l  Curaçao werkt. Ze is zeer ambitieus, hoewel ze de echt zware inspanningen tot een minimum probeert te beperken. Lucretia is, samen met haar cameraploeg en haar *personal assistant* Irmgard, in Nederland om verslag te doen van typisch Hollandse gebruiken en gekke fenomenen voor de Antilliaanse televisiezender T  l  Curaçao.

bron: *Mediajournaal.nl* van 3 oktober 2009

tekst 9

Over Dushi: beeldvorming is wel degelijk van belang

**Maandag 09 november 2009 | Djehuti
Ankh Kheru | Reacties: 4**

5 Wanneer kritiek wordt geleverd op in
programma's aangetroffen stereotypen,
dan wordt die discussie onder de tafel
geveegd met een argument dat erop
neerkomt dat beeldvorming totaal niet
belangrijk is; iets zou immers niet
kwaadaardig, maar grappig bedoeld
zijn. Maar als beeldvorming niet zo
belangrijk was, waarom wordt dan door
het hele bedrijfsleven, *celebrities*, de
politie, de belastingdienst (leuker
kunnen we het niet maken, wel
15 makkelijker!) en de Nederlandse staat
(Holland promotion) zoveel aandacht en
zorg besteed aan *public relations*?
Zodra zwarte mensen zich echter druk
maken om een beeld dat van hen
20 gevormd wordt dan krijgen ze stevast
te horen dat het hier niet gaat om
beeldvorming, maar om een grapje.

(...) Apengeluiden op de voetbalvelden
werd jarenlang oogluikend toegestaan,
25 maar er werd pas opgetreden tegen dit
verbale geweld in stadions toen de
autochtone Sylvie van der Vaart werd
beledigd (...).

Racistische mythes
30 Witte mensen/bevolkingsgroepen
komen wel degelijk in het geweer als ze
het gevoel hebben dat hun imago wordt
beschadigd. Sterker nog, er wordt naar
ze geluisterd. Dus vraag je je af
35 waarom zwarte mensen met dood-
doeners worden bekogeld als ze
protesteren tegen tv-beelden die zij als
racistische vooroordelen zien.
Zo is er momenteel een karikatuur van
40 de Antilliaans/Surinaamse vrouw te zien
in het programma van Wendy van Dijk
genaamd *Ushi en Dushi*. Los van het
gegeven dat Van Dijk het verschil niet

blijkt te weten tussen Antillianen en
45 Surinamers worden tal van in wezen
racistische mythes over de zwarte
mens in het algemeen, maar de zwarte
vrouw in het bijzonder, in dat program-
ma bevestigd.

50 Slavenhandelaren

Racistische stereotyperingen
gerelateerd aan zaken als domheid,
luiheid en onooglijkheid. Vooroordelen
die - wat West-Europa betreft - voor het
55 eerst opdoken in de logboeken en
memoires van slavenhandelaren als
Bosman en Barbot. (...) Want als de
zwarte mens een onmens is dan mag
zij/hij ook als dusdanig behandeld
60 worden (...)

Karaktermoord

(...) En helaas doen de racistische
stereotyperingen die Van Dijk heden
ten tonele brengt, denken aan die lelijke
65 tijd. Wat door de gevestigde orde als
een 'onschuldig' grapje wordt
gepresenteerd, is voor anderen een
zeer serieuze zaak, want op basis van
de eerder om allerlei redenen
70 gecreëerde beelden over domheid, lui-
heid en onooglijkheid, zijn de carrières
van talloze talentvolle zwarte mensen
tijdenlang gefrustreerd, ook na de
juridische afschaffing van de slavernij.

75 Denk aan het feit dat zwarten tot zeer
recentelijk nooit de top in de (inter-
nationale) politiek of in het bedrijfsleven
konden bereiken. Denk aan het feit dat
zwarte vrouwen lang geen grote miss-
80 verkiezingen konden winnen of de top
bereiken in de modellenwereld.

Jörgen Raymann

Sterker nog, nog steeds krijgt een
zwarte vrouw of man vandaag de dag
85 amper kans om op haar of zijn beurt op
prime time op de Nederlandse beeld-
buis naar eigen inzichten witte Neder-
landers belachelijk te maken zoals Van
Dijk ruimschoots de kans krijgt andere
90 culturen door de mangel te halen;
Jörgen Raymann blijft wijselijk in zijn rol
door zich te beperken tot zelfspot, hij
doet zover bij mij bekend slechts
'allochtone' typetjes.

95 Tja, hoe komt het eigenlijk dat geen
enkele zwarte vrouw de kans krijgt om
op *prime time* ongedwongen haar ding
te doen op de Nederlandse tv zoals
Van Dijk die kans krijgt? Is dat omdat
100 grote bazen van de Nederlandse
omroepen misschien onbewust be-
invloed zijn door (bovengenoemde)
vooroordelen? En als dat zo is, dan is
beeldvorming toch wel degelijk
105 belangrijk?

Reacties:

Jeroen

Dinsdag 10 november 2009 13.02 u

(...) Een bepaald bewustzijn dat zich niet slechts tot bepaalde bevolkingsgroepen zal laten beperken, maar uiteindelijk alle andere groepen in dit land onvermijdelijk zal discrimineren (...)

Bewustzijnsbeweging EBU-Akademiya

Maandag 09 november 2009 20.56 u

Geachte redactie, Waar sommigen onder het mom van "Amusement" (...)

(...)

naar: <http://www.Wereldjournalisten.nl/about/> (ingekort)

Uit de biografie van Djehuti Ankh Kheru: ... *is auteur van onder meer 'Zwarte vrouwen als wetenschappers & uitvinders' en 'De terugkeer van de Black Star Line' (over het gebruik van woorden als allochtoon, creool, neger en kleurling). Hij werd geboren in Suriname en groeide op in Nederland. Hij zag en ondervond aan den lijve dat veel mensen met een donkere huidskleur een negatief zelfbeeld ontwikkelden.*

tekst 10

Wereldjournalisten.nl; het nieuws met andere ogen

- Een on-Nederlandse kijk op het nieuws, dat biedt Wereldjournalisten.nl.
- De site brengt nieuws uit migrantengemeenschappen, draagt nieuwe
- 5 gezichtspunten aan over de multiculturele samenleving en wijst bezoekers op literatuur, websites en bijeenkomsten.
- Maar wereldjournalisten is ook een
- 10 podium voor nieuw journalistiek talent met een niet-Nederlandse achtergrond en een forum voor discussie over actuele gebeurtenissen en de achtergronden daarvan.
- 15 De site werkt samen met *ex Ponto Magazine* dat ruimte biedt aan achtergronden en analyses over de landen van herkomst van vluchtelingen en andere migranten.
- 20 Wereldjournalisten.nl is in 2007 tot stand gekomen in samenwerking met VON en *On File* en met financiële steun van het ministerie van OCW, het Stimuleringsfonds voor de Pers en het
- 25 Europees Vluchtelingen Fonds. Ook het Europees Integratie Fonds en het VSB-fonds leveren een bijdrage aan Wereldjournalisten.nl.
- 30 Mira Media is initiatiefnemer en uitgever van Wereldjournalisten. Er is een redactiestatuut.

naar: <http://www.Wereldjournalisten.nl/about/>

tabel 1

Opvattingen over andere etnische groepen naar etnische herkomst (gemiddelden op een schaal van 0 (zeer negatieve gevoelens) tot 100 (zeer positieve gevoelens))

	over Turks	over Marokkaans	over Surinaams	over Antilliaans	over autochtoon	over migranten	over asielzoekers
Turks		45	48	37	66	72	43
Marokkaans	60		57	49	66	65	55
Surinaams	55	46		48	71	74	53
Antilliaans	54	48	62		67	62	54
autochtoon	55	45	58	48		68	54
totaal	56	46	56	45	67	68	52

naar: SCP (SIM'06, gewogen gegevens)